

Гелуненко А.І. Щодо проблеми визначення господарсько-правової відповідальності / А.І. Гелуненко // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 213-217.

Секція 4. Юридична відповідальність у сфері господарювання.

Гелуненко Антон Іванович

магістрант Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Господарсько-правова відповідальність відіграє важливу роль у механізмі правового регулювання господарських відносин. Проте в юридичній літературі існує неоднозначне ставлення до поняття господарсько-правової відповідальності, основними причинами визначають:

- 1) багатопланове функціональне призначення господарсько-правової відповідальності в механізмі правового регулювання господарських відносин;
- 2) відсутність єдиного законодавчого і доктринального підходу щодо встановлення юридичного змісту цього виду відповідальності;
- 3) різноманітність форм, в яких реалізується господарсько-правова відповідальність та виражаються її економічні наслідки;
- 4) широке коло суб'єктів господарсько-правової відповідальності та підстав її застосування;
- 5) відсутність чітко визначених законодавчих меж господарсько-правової відповідальності;
- 6) недостатній рівень правового регулювання особливостей господарсько-правової відповідальності в окремих видах господарських відносин, зокрема організаційно-господарських;
- 7) різноманітність поглядів щодо способів покладення господарсько-правової відповідальності [1, с. 411-412].

Гелуненко А.І. Щодо проблеми визначення господарсько-правової відповідальності / А.І. Гелуненко // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 213-217.

Господарсько-правова відповідальність належить до ретроспективної юридичної відповідальності, яка в свою чергу є специфічним видом правовідносин між державою і правопорушником внаслідок державно-правового примусу, що характеризуються засудженням протиправного діяння і суб'єкта правопорушення, покладанням на останнього обов'язку перетерпіти позбавлення і несприятливі наслідки особистого, майнового, організаційного характеру за скоєне правопорушення.

Господарсько-правова відповідальність полягає у понесенні суб'єктами господарювання несприятливих економічних і (або) правових наслідків у результаті застосування до них передбачених законодавством санкцій за господарські правопорушення [2, с. 146].

Правовим засобом господарсько-правової відповідальності (формою реалізації відповідальності і одночасно мірою відповідальності) є штрафні санкції, відшкодування збитків та оперативно-господарські санкції, що застосовуються до учасників господарських відносин за невиконання або неналежне виконання організаційно-господарських зобов'язань, а також адміністративно-господарські санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності і є за своїм характером публічно-правовими.

Зазначену відповідальність можна розглядати як господарсько-правову у вузькому (власному) розумінні. Крім господарсько-правової відповідальності у вузькому розумінні учасники господарських відносин несуть також цивільно-правову відповідальність за невиконання або неналежне виконання майново-господарських зобов'язань. Заходи цивільно-правової відповідальності можна віднести до господарсько-правової відповідальності в широкому розумінні, якщо розглядати останню як відповідальність за правопорушення у сфері господарювання (у зв'язку з цим уточнимо, що коло суб'єктів господарсько-

Гелуненко А.І. Щодо проблеми визначення господарсько-правової відповідальності / А.І. Гелуненко // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 213-217.

правової відповідальності має обмежуватися лише учасниками господарських відносин).

Відповідальність у господарському праві (господарсько-правова відповідальність) – це комплексний правовий інститут, який має свій особливий предмет регулювання – суспільні відносини, що виникають і функціонують у зв'язку з вчиненням господарського правопорушення [3].

Статтею 216 Господарського кодексу України визначено принципи господарсько-правової відповідальності, що покликані захистити споживача та постраждалу сторону договірних зобов'язань [4].

Аналізуючи дані принципи можна зробити висновок, що господарсько-правова відповідальність в загальному вигляді є матеріальною відповідальністю, а за порушення у сфері господарювання застосовуються санкції майнового (економічного) характеру, передбачені нормами господарського законодавства.

Багато вчених наголошують на тому, що господарсько-правова відповідальність є наслідком вчиненого правопорушення. Також усі науковці мають єдиний підхід і до суб'єкта відповідальності. Законодавець визначив у Господарському кодексі України суб'єкта відповідальності, ним є учасник господарських відносин. Учасниками відносин у сфері господарювання, відповідно до статті 2 Господарського кодексу України, є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [4].

І з огляду на перелік учасників відносин у сфері господарювання, постає доречне питання щодо відповідальності такого суб'єкта як споживач. Адже споживач, яким є фізична особа позбавлений матеріальної (економічної) бази,

Гелуненко А.І. Щодо проблеми визначення господарсько-правової відповідальності / А.І. Гелуненко // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 213-217.

на яку спрямовані санкції за правопорушення у сфері господарювання. А також природа правопорушення у сфері господарювання виключає вчинення його фізичною особою, яка не здійснює будь-якої господарської діяльності.

Для більш повного розуміння господарсько-правової відповідальності потрібно визначити її ознаки. Отже, господарсько-правова відповідальність відрізняється сукупністю певних ознак:

1. Настає у вигляді несення несприятливих наслідків економічного характеру незалежно від застосування грошових санкцій або таких, що обмежують правоспроможність суб'єкта господарювання;

2. Застосовується у формі певної системи економічних санкцій, передбаченої господарським законодавством і укладеними угодами, локальними нормативно-правовими актами суб'єктів господарювання;

3. Застосовується у випадку скоєння правопорушення, тобто на такій юридичній підставі, як об'єктивні протиправні дії чи бездіяльність правопорушника;

4. Настає незалежно від наявності вини правопорушника [5, с. 604].

Отже, господарсько-правова відповідальність є сукупністю санкцій майнового (економічного) характеру, які передбачені нормами господарського законодавства за порушення у сфері господарювання, вчинені суб'єктами господарювання, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадянами, громадськими та іншими організаціями, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Гелуненко А.І. Щодо проблеми визначення господарсько-правової відповідальності / А.І. Гелуненко // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 213-217.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. / за ред. В.С. Щербини. — К.: Юрінком Інтер, 2012. — 528 с.
2. Мілімко Л.В. Господарсько-правова відповідальність: ознаки, процедура застосування / Л.В. Мілімко // Юридичний вісник. — 2016. — № 1(38). — С. 145—149.
3. Щербина В. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень / В. Щербина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. — 2013. — Вип. 3. — С. 10—16. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2013_3_3
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22. — Ст. 144.
5. Шелухін М. Л. Господарське право : навчальний посібник у схемах і таблицях. — К.: ЦНЛ, 2006. — 616 с.

Науковий керівник:

Дерев'яно Богда Володимирович, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки ННІ права СумДУ